

# Tips och språkråd när du jobbar med att spegla Sverige

## Generella utgångspunkter:

Att vara **svensk** i dag inkluderar människor med många olika utseenden, erfarenheter och kulturer. Det ingår i SVTs uppdrag att bevaka allas vardag. Det är viktigt att vi uttrycker oss inkluderande och inte beskriver någon på ett kränkande sätt.

Medarbetare på SVT Nyheter ska alltid ifrågasätta om en människas ursprung är relevant för nyheten och kunna motivera varför <sup>1</sup>.

På SVT Nyheter utgår vi från att människor ska få definiera sig själva. I de fall där det är relevant ska berörda få frågan hur de vill bli beskrivna. Men det här innebär inte att privatpersoner kan göra sig till talespersoner för grupper de tillhör, t ex en iransk kvinna som säger att för muslimska kvinnor är slöjan förtryckande.

## Grupper

Generalisera inte kring befolkningsgrupper, områden eller religioner. Undvik det vaga och många gånger fel använda begreppet **invandrare** och använd det inte som ett prefix, exempelvis ”invandrarfamiljer”, eftersom många som betraktas som invandrare idag, är födda i Sverige.

SVT Nyheter använder begreppet svensk om alla som har svenskt medborgarskap. Vi använder hellre svensk än **svensk medborgare** för att inte skilja på svenskar. Vill man precisera ytterligare, i exempelvis fall som berör terrorism, kan formuleringar liknande denna användas: ”svensk som haft samröre med våldsbejakande/militanta islamister”. I lägen där det handlar om en vidare grupp än så kan formuleringar som ”de som bor i Sverige” användas och när det är relevant kan vi nämna att en person har dubbla medborgarskap, som i fallet Dawit Isaak.

Vid omfattande katastrofer/attentat utomlands meddelar Utrikesdepartementet om svenska medborgare har omkommit. Observera att alla som bor i Sverige inte alltid omfattas av UDs första besked eftersom de kanske inte har svenskt medborgarskap. Det skulle kanske kunna gälla en grekisk medborgare som är bosatt i Sverige sedan länge.

I statistikredovisning är det viktigt att se hur forskare använt begrepp. Var medveten om att olika utredningar och rapporter använder begreppen på olika sätt och att du behöver redovisa definitionen för att tittare/läsare ska förstå nyheten korrekt.

---

<sup>1</sup>

Ord som **inrikes- eller utrikesfödd** kan användas, men tänk på att en utrikesfödd också kan vara svensk och att begreppen inte står i motsats till varandra.

**Utländsk bakgrund** kan användas, begreppet definieras av SCB som en person som är född utomlands eller är född i Sverige med två utrikesfödda föräldrar. I statistik talas det också om **utomnordiskt födda** eller **utomeuropeiskt födda**. Vill man variera sitt sätt att uttrycka sig kan man använda det vidare begreppet **utländska rötter**.

## Individer

Undvik så långt det går att klassificera människor. Det finns dock sammanhang när någons bakgrund och/eller utseende har relevans för berättelsen.<sup>2</sup> När det handlar om diskriminering eller hatbrott har en persons utseende en särskild relevans för begripligheten. I SVT Nyheter rapportering ska det tydliggöras att det är gärningsmannens perspektiv som exkluderar svenskar.<sup>3</sup>

Om någon menar att hen blivit utsatt för diskriminering eller hatbrott utgår vi från personens egen upplevelse med formuleringar som t ex ”hen upplever att hen utsattes på grund av sin hudfärg”.

## Utseende

Vi har svårt att komma på andra exempel än de nämnda ovan där vi behöver beskriva hudfärg. Men om det görs, måste beskrivningarna vara så konkreta som möjligt.

Utgångspunkten är alltid att vi ska fråga den det berör hur hen vill bli beskriven. När det inte går, använd de ord som stämmer mest överens med personens utseende: **Vit, ljushyad, rödlätt, östasiatiskt utseende, mörkhyad, svart**. Tänk på att beskrivningar av hudfärg är känsliga och var medveten om att begreppen **svart** och **mörkhyad** kan väcka kritik.

Formuleringar vi aldrig ska använda är ”människor med etnisk bakgrund” (alla har en etnisk bakgrund). Undvik också begrepp som **färgad/afrikanskt ursprung/av en annan hudfärg**. Använd inte polisens språkbruk rakt av (något TT gör).

## Områden

Utsatta områden beskrivs av och till som **invandrartäta**, dvs nationell bakgrund används som förklaringsmodell till något, men det ger ingen hjälp att förstå vad det är vi vill kommunicera. Dessutom är många av de som bor i de så kallade invandrartäta områdena svenskar. När det gäller områden var så konkret som

---

möjligt kring det du vill beskriva. Om området har hög arbetslöshet bland sina medborgare och dessa inte heller deltar i val är det mer konkret att säga ”X är ett område med hög arbetslöshet och lågt valdeltagande”. Begrepp som **”socialt/ekonomiskt utsatt område”** är acceptabelt, men det är bättre att vara konkretare än så.<sup>4</sup> Undvik att använda schablonbegreppet **”förorten”** annat än möjligtvis för att beskriva att det just är en schablon.

Detta är ett levande dokument som bör revideras minst en gång om året. Initiativtagare till det ska vara divisionschefen på SVT Nyheter.

## Kort ordlista och fotnoter

Svensk = svensk medborgare.

Nyanländ = Kan användas för att beskriva människor som under det senaste året kommit till Sverige och fortfarande håller på att etablera sig i samhället.

Segregerad skola = Kan användas, men var noga med vari segregeringen består. Det finns många olika segregerade skolor. Vad är det som ska beskrivas? Försök att vara så konkret som möjligt, t.ex. ”skolan har en hög andel elever som är nyanlända/inte har svenska som modersmål/låg andel elever med högutbildade föräldrar”. En segregerad skola kan också inkludera många elever med särskilda behov.

Flykting = Flykting går att använda som begrepp, men variera gärna med ”människor på flykt”.

Asylsökande = Asylsökande är den som tar sig till Sverige och ansöker om skydd här, men som ännu inte har fått sin ansökan avgjord.

EU-migranter = Det mest vedertagna begreppet både hos myndigheter och media men som ändå kan vara problematiskt. Alla EU-migranter är exempelvis inte tiggare eller socialt utsatta. Andra begrepp som används är socialt utsatta EU-migranter eller hemlösa EU-migranter.

Tiggare = Tiggare går att använda, men det omfattar såväl de tiggare som kommer från andra länder såväl som svenskar som tigger. Går att variera med ”människor som tigger”.

Fotnoter:

---

<sup>1</sup> I ett inslag som vi sänt nämndes att en belgisk advokat som tog sig an terrormisstänkta, hade marockansk bakgrund. Det *kan* vara relevant i sammanhanget, men bara om advokaten själv lyft det som viktigt, och då bör förklaring redovisas.

<sup>2</sup> I rapporteringen kring IKEA-morden beslutade ansvarig utgivare att SVT skulle berätta om mannens livssituation och bakgrund. Skälet var att de faktorerna kunde ge en förklaring till mördarens motiv. Mannen hade kort före dådet fått avslag på sin asylansökan och skulle avvisas till Eritrea.

<sup>3</sup> I en live om morden på en skola i Trollhättan beskriver vi vilka offer gärningsmannen valde och beskriver dem som ”inte helsvenska”. En korrekt formulering hade varit att ”mördaren valde människor som han inte betraktade som svenskar”.

<sup>4</sup> Molenbeek i Bryssel har vi beskrivit som ”invandrartätt”. Molenbeek är en stadsdel med nittiotusen invånare, tjugofem procent av dem är arbetslösa och bland ungdomar är arbetslösheten så hög som trettiosju procent. Det finns tillgång till vapen och många invånare har också dålig kontakt med myndigheter. Det hade varit mer korrekt att lyfta några av de här faktorerna än att använda det generella begreppet ”invandrare” som minska gemensamma nämnare.